

Tampereen tilaaja-tuottaja - malli ja kirjasto

Kuntatalo 23.3.2007

Tuula Haavisto

Kirjastotoimenjohtaja, Tampere

tuula.haavisto (at) tampere.fi

Tietoja Tampereen kaupunginkirjastosta 2005-06

- # henkilökunta 192 vakituista, lisäksi harjoittelijoita, palkkatukityöntekijöitä jne. n. 200/vuosi
- # pääkirjasto Metso, 14 lähikirjastoa, kaksi kirjastoautoa, Netti-Nysse, viisi laitospkirjastoa, kotipalvelua & vaihtuvia kokoelmia n. 65 päiväkodille, laitokselle ja yhteisölle
- # budjetin 2007 loppusumma 11 867 t€; sivistys- ja hyvinvointipalvelujen ltk:n tilauksen osuus 11 070 t€
- # aineistoa 1,29 milj.yksikköä, joista 88% kirjoja
- # V. 2005 hankittiin 82 115 ain.yksikköä, 83% kirjoja

Tampereen kaupunginkirjasto

2006 (suluissa valtak. keskiarvo 2005)

- # Lainoja 5,1 milj. eli 25 / asukas (20,26)
- # Fyysisiä käyntejä 2,85 milj. eli 13,8 / asukas (12)
- # Verkkokäyntejä PIKI-luettelossa 2,1 milj.
- # Rekisteröityjä lainaajia 47% asukkaista (45%)
- # 249268 tietopalvelukysymystä
- # N. 600 tapahtumassa 23 800 ja käyttäjäkoulutuksissa 13 740 osallistujaa; lisäksi Netti-Nyssen ja Tietotorin kursseille ja opastuksiin osallistui n. 2 400 henkeä
- # Taloudellisuus 2005 = $(\text{Henkilöstökulut} + \text{Kirjastoaineistokulut}) / (\text{Fyysiset käynnit} + \text{Lainaus})$ 0,94 (1,06); mitä pienempi luku, sitä parempi

Havainto Tampereella 90-luvun alussa

- # väestö ikääntyy
  - # palvelutarpeet kasvavat
  - # rahat eivät riitä nykymallisen palvelun takaamiseen
  - # työntekijät eläköityvät (ja Tampere on huono palkanmaksaja)
  - # kuntalaisten poliittinen luottamus kuihtuu
- Jotain tartti tehdä → uusi kuntastrategia
Kaikem paree Tampere

Kaupungin kehityksen ja menestyksen kivijalat (Kaikem paree Tampere)

- # Teollinen perinne ja sen jatkuvuus
- # Korkeatasoisen koulutuksen läheisyys
- # Aktiivinen kulttuurielämä
- # Nuoren aktiiviväestön suuri osuus.
- # Edullisesti tuotetut ja laadukkaat palvelut
- # Kaupungin sijainti ja yhteydet
- # Toimiva kaupunkirakenne ja sopiva koko
- # Hyvän ja turvallisen kaupungin imago
- # Sosiaalinen vakaus
- # Päätöksentekokulttuuri
- # Tasapainoinen ja vakaa talous

Muita huomioon otettuja muuttujia

- # Väestörakenteen muutos
- # Kaupungin kasvu
- # Henkilöstön eläköityminen
- # Globaali kilpailu ihmisistä ja investoinneista
- # Palvelusektorin kasvu ja palveluliiketoiminnan kehittyminen
- # Jatkuva teknologinen muutos
- # Tietoyhteiskunnan kehittyminen
- # Kasvun aiheuttama ympäristökuormitus
- # Toimintaympäristön muutosten arvaamattomuus ja nopeus
- # Poliittisen päätöksenteon tulevaisuus

Tampereen strategiset valinnat

Yleisen tason vastauksia edellisiin haasteisiin

- # Hyvät palvelut, osaaminen, luovuus
- # Kansainvälinen kasvukeskus
- # Strategia ulottuu vuoteen 2016
  - Mikä on kirjaston anti/osuus näissä, ja jatkossa esiteltäviin tarkempiin tavoitteisiin?

Kaikem paree Tampere, konkreettiset tavoitteet

- # Lasten ja nuorten kasvun tukeminen
- # Osaamisen ja elinkeinojen kehittäminen
- # Terveysten ja toimintakyvyn edistäminen
- # Ikäihmisten hyvinvoinnin ylläpitäminen
- # Kaupunkiympäristön kehittäminen

Välineitä strategian toteuttamiseen

- # pormestarimalli
- # tilaaja-tuottaja -malli
- # prosessiorganisaation omaksumisesta

- # Kyse on siis megamuutoksesta, joka ulottuu periaatteessa joka kolkkaan
- # Yhdeksi avainkäsitteeksi on Tampereella otettu palvelujen vaikuttavuus → jos tämä otetaan tosissaan, se on laadun takuu vs. vain säästäminen (ulkopuolinen arvio)

Kirjastopalvelut Kaikem paree -kartalla 1

- # kirjasto on TilTu-tarinassa sivujuonne
  - voi käyttää kirjastotyön näkyväksi tekemiseen päättäjille, käyttäjille ja työntekijöille
- # ei kilpailevia palveluntuottajia etenkin yksityisellä puolella
- # kirjaston kolmesta ydinprosessista yksi lohjennee useaksi osaprojektiksi; jotkut kirjastopalvelut ohjautunevat osaksi hyvinvointipalvelujen yhteisiä palveluprosesseja (laitos- ja kotipalvelut)

Kirjaston kolme ydinprosessia

- # kokoelmaprosessi
- # avointen kirjastopalvelujen prosessi
- # kohderyhmäpalvelujen prosessi

- # tukiprosesseja ei vielä analysoitu loppuun asti

Kirjastopalvelut Kaikem paree -kartalla 2

- # Meillä on tarjottavaa ainakin
  - Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen
  - Ikäihmisten hyvinvoinnin ylläpitämiseen
  - Epäilemättä myös osaamisen ja elinkeinojen kehittämiseen
  - Vähintään epäsuorasti myös terveyden ja toimintakyvyn edistämiseen - tässä koko kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut ovat samassa veneessä (vrt. Turun kulttuuripolku)
  - Entä kehittyvään kaupunkiympäristöön?

Tilaaaja-tuottaja -malli

- # Kaupungin organisaatio jaettu kahtia
  - Tilaaaja määrittelee tarpeet ja antaa resurssit
  - Tuottaja tuottaa palvelut
  - Tuottaja saa rahaa tuottamiensa/käytettyjen palvelujen mukaan - ansaintalogiikka muuttuu
    - Esim. lainauslukujen kääntyminen nousuun on ilonaihe...
- # Tilaaminen ja tuottaminen määritellään sopimuksin
  - sopimus on aina kahdenvälinen ja neuvoteltavissa

Kirjasto ja TilTu

- # Kirjasto on tuottajan asemassa
- # Kirjaston hallinnollinen asema heikkeni
- # Kuitenkaan TilTu ei ole kirjastolle uhka: kilpailevaa tarjontaa ei ole
  - Tällä on muuten myös palkkapoliittisia seurauksia...
- # TilTun voi nähdä välineenä selkiyttää ja kehittää kirjaston työtä
- # Sitä paitsi Tiltu on realiteetti - se kannattaa tunnistaa ja tunnustaa

Organisatorista

- # Kirjasto on nyt osa HYVINVOINTI-PALVELUJEN tuottajakokonaisuutta
  - tässä haetaan ankarasti synergiaetuja
  - niiden sisällä kuulutaan Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluihin
- # Palvelusopimus 2007-08 Sivistys- ja elämänlaatupalvelujen Itk:n kanssa
- # Seur.kierroksella aie myydä myös ikäihmisten sekä lasten ja nuorten palvelujen lautakunnille

Mitä TilTu seuravaaksi meinaa?

- # prosessianalyysia ja tuotteiden määrittelyä jatketaan
- # tehdään tuotantostrategia
- # vuosi 2008 mennään vielä leikkituotteilla
- # yhteistyökuvioita kaupungin sisällä vahvistetaan
- # myyntiä lasten ja nuorten sekä ikäihmisten lautakunnille valmistellaan

Kiitän huomiosta

ja elän edelleen uskossa että
muutoksia voidaan toteuttaa
myös onnistuneesti!

Tuula Haavisto

tuula.haavisto (at) tampere.fi